

Sesam, open u - Over de verborgen plaats van kinderliteratuur

1 januari 1992

Auteur: Karen Woets

Volume: 23

Nummer: 6

Pagina's: 229-233

Documenten

- [moer_jrg23_049.pdf](#)

recensie alleen henk van doorn de thematische ordening van het symposium is in het boek niet terug te vinden de lezingen lijken in willekeurige volgorde te staan en bij de introductie van karen woets de sprekers in de inleiding wordt ook van deze willekeurige volgorde nog afgeweken sesam open u kind erliteratuur op de verborgen plaats over de verborgen plaats het lijkt vreemd om een symposium te organiseren over de verborgen plaats van kinderliteratuur en het vervolgens te hebben over kinderliteratuur in eindtermen en schoolwerkplannen van basis en speciaal onderwijs dat laatste klinkt namelijk niet zo verborgen piet mooren anne vermeer en herman ver de inleiding van het symposiumboek van de schuren red de verborgen plaats van kinderliteratuur hand van piet mooren schept duidelijkheid op school den haag nblc 1991 tot op veel scholen ook scholen die veel aan kinderliteratuur doen leidt het kinderboek immers een verborgen bestaan in die zin dat de aandacht en de tijd die worden besteed aan onlangs verscheen een verslag van het symposium kinderboeken niet wordt geformaliseerd in het symposium de verborgen plaats van kinderliteratuur schoolwerkplan 7 en wat betreft de eindtermen kinderliteratuur in eindtermen en termen die vormen voor de basisschool een schoolwerkplannen van basis en speciaal onderwijs actueel thema omdat daarin aan kinderliteratuur onderwijs dat in 1989 werd gehouden op de xustuur een minimale plaats werd toegekend de te tilburg naar aanleiding van deze dag vraag was of dat terecht is en wel in overeen schreef ik eerder een artikel in dit blad woets stemming met het gebruik dat veel scholen 1989 het hier te bespreken boek bevat de van kinderliteratuur maken niet alleen bij lezingen die op het symposium gehouden zijn lezen maar ook bij andere vak en vormings en drie artikelen die al eerder in leesgoed ver gebieden of zou juist een programma met schenen het symposium had als thema het weinig geëxpliciteerde en toetsbare kennis de gebruik van kinderliteratuur op school en de meeste garanties bieden voor een school om manier waarop dat gebruik zou moeten worden van zijn leerlingen ook boekenwormen te maken vastgelegd het onderwerp wordt belicht ken p 7 8 de inleider geeft zelf aan voor door onderwijzers methodemakers schrijvers welk

dilemma je komt te staan als je nadenkt en andere boekpromoters over de relatie kinderliteratuur eindtermen en toetsen wel opnemen in eindtermen en het symposium werd begonnen met drie ple toets levert weliswaar de zekerheid op dat naire lezingen van de schrijvers joke van leeu scholen kinderboeken een plaats zullen geven wen en karel eykman en van de schrijver in het programma maar niet noodzakelijk ook onderwijzer jacques vriens daarna was het dat kinderen plezier leren krijgen in lezen en programma verdeeld over vier thema s wereld met niet opnemen loop je het risico dat het orientatie taal leesonderwijs tweede taalver werken met kinderliteratuur een vrijblijvende werving en intercultureel onderwijs en mu aangelegenheid blijft of wordt en dat kinder ziekonderwijs per thema waren er twee lezin literatuur verbannen blijft naar de ruimte van gen over werel dorientatie spraken harry dona de schaarse overschietende uurtjes p to en peter stadhouders piet mooren bij taal in de wet op het basisonderwijs worden leesonderwijs waren dat herman kakebeeke en aandachtspunten genoemd die in het gehele eduard bol intercultureel waren de lezingen onderwijs een rol zouden moeten spelen van paul vierboom en krish sietaram anne zorgverbreding differentiatie individualise vermeer over het muziekonderwijs sprak ring intercultureel onderwijs en bevorderin g 1992 6 mo e r 229 van de creativiteit de rol die kinderliteratuur aan het maken is en het is tevens de plaats in kan spelen met betrekking tot deze aandachts het kind waar het geraakt wordt door wat het punten is in de voorgestelde eindtermen niet hoort of leest ze beschrijft de klas als een om uitgewerkt uit de symposiumlezingen blijkt geving waarin door middel van verhalen wel dat men zich in het onderwijs juist wel van deze degelijk een intieme sfeer gecreeerd kan wor mogelijkheid bewust is en het al in de praktijk den wanneer dat zo is zegt ze dan voel ik het brengt als daar meer hangt dan alleen de plaatjes aan mooren stelt in de inleiding de vraag aan de de muur p 120 orde wat lea basberg 1981 bedoelt als ze het heeft over de verborgen plaats van het kind zonder al te veel omhaal een kind bereiken wil boek een kind kan zich letterlijk verbergen ook karel eykman zijn verhaal zit vol meta met een boek wat het boek bij het kind op foren maar de mooiste is wel die waarin hij het roept en de avonturen die het beleeft via het schrijven voor kinderen vergelijkt met het lezen zijn alleen voor het kind zelf niet verbor schrijven van een liefdesbrief schrijven voor gen kinderen niet alle kinderen natuurlijk maar een van de functies van kinderliteratuur is die onhandige niet zo aangepaste verlegen volgens basberg het aansluiten bij de belevingswereld waar ik me verwant mee voel is het vingswereld van het kind de belevingswereld schrijven van liefdesbrieven en iedereen die is doorgaans groter dan de leefwereld een bij gebrek aan telefoon wel eens een liefdes kind wiens leefwereld is ingklemd tussen de brief heeft geschreven weet hoe nauw dat huizenblokken van de grote stad kan in zijn luistert ook hoe spannend en link dat is een belevingswereld met winnetou over de prairies verkeerd woord en het is weer voor maanden galopperen met ali baba onder de rovers ver uit p iis en wat zit er dan in zo n liefdes keren met marco polo door china zwerven brief boek allereerst moet het herkenning met robinson een onbewoond eiland vorm van de eigen emoties oproepen ten tweede geven met de vikingen de zeeen en kusten on moet het moed geven en last but not least er veilig maken met dr schweitzer de zieken in moet

vooral liefde uit spreken lambarene genezen en ga zo maar door das berg 1981 p 93 de belevingswereld voedt lees pl ezie r volgens basberg wat het kind leest en het gele zene krijgt daarmee de functie van wat lange de eerste aanleiding om een symposium over veld beschreef als de verborgen plaats in het kinderliteratuur te houden was het vijftigjarig leven van het kind basberg 1981 p 93 bestaan van de tilburgse aloysiuschool een basberg erkent dat inmenging van school en basisschool waar kinderliteratuur een aller bibliotheek zinvol zijn als het gaat om leer minst verborgen leven leidt harry dona di boeken maar het recreatieve boek zou men rector van de jarige school hield een lezing aan het kind moeten laten op een verborgen met als titel opstapjes en uitstapjes met kin plaats mooren stelt in zijn inleiding dat het derliteratuur hij beschrijft hoe binnen zijn duidelijk zal zijn dat de functie die basberg school bereikt is dat kinderliteratuur een aan het kinderboek toeschrijft op zichzelf structurele plaats heeft gekregen voorop weinig discussie behoeft met dien verstande stond dat kinderen weer plezier in het lezen dat zij het kind voor ogen heeft dat die verbor zouden krijgen een uitstapje behoort iets ple gen plaats al kent de vraag is wel en dat was zierigs te zijn veel kinderen moesten echter een van de centrale thema s tijdens het sympo eerst weer aan het lezen gebracht worden tri sium hoe een school die als eerste taak heeft viale lectuur en strips vormden lang het lezers te maken van kinderen die nog geen hoofdgerecht op het leesmenu van onze kin weet hebben van zulke avonturen thuis op de deren als er al gelezen werd want uit verhalen bank de leerlingen ook zover krijgt p 8 9 tijdens de wekelijkse kringgesprekken bleek dat veel kinderen hun vrije tijd vooral door voor schrijfster joke van leeuwen is de ver brachten met buiten spelen sporten of naar de borgen p laats haar eigen huis waarin ze voor tv kijken p 45 niemand bereikbaar is wanneer ze een boe k bona is van mening dat je kinderen niet 230 moer 1992 6 moet afhouden van het lezen van wat dan tri kans is dat zij goed leren omgaan met begrij viale lectuur heet maar dat je kinderen wel pende leesteksten waarbij ik dan in de eerste moet laten kiezen uit een breed aanbod van plaats niet denk aan verhalen uit de kinderlite boeken dit onder het motto voor elk wat ratuur maar aan informatieve teksten uit bij wils en ook wat niet is kan nog komen van voorbeeld hun aardrijkskunde of geschiede uit de overtuiging dat een structureel inpas nisboek p 62 van literaire maatstaven zoals sen van kinderliteratuur in het totale onder recensenten die hanteren moet de school zich wijspakket een gunstige invloed heeft op de niet te veel van aantrekken volgens vriends mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid want juist via de boeken die als wegbereiders van de kinderen en dat het ook hun kennis zal dienen waartoe hij ook zijn eigen boeken vergroten p so is het lezen ook een opstapje rekent komen kinderen tot hofman en dros met name voor de kinderen die moeite hebben in van nijntje tot nabokov stadia in de met het lezen op zich is de vergrote aandacht leesontwikkeling gaan jeanne kurvers en piet voor het lezen van boeken in de vorm van in mooren ook op dit laatste punt in liefheb geroosterde tijd op de aloysiuschool een uit bers van de hogere literatuur vormen is een komst recreatief lezen lezen in het biblio nobele taak van het onderwijs lezers vormen theekboek was maar al te lang een middel om gaat daar echter aan vooraf en terugblikkend de tijd te doden voor die kinderen die met hun van nabokov naar nijntje zullen ook heel

wat taak klaar waren in het algemeen kan gesteld rechtgeaarde literatuurliehebbers moeten be worden dat dit ten nadele werkt van de zwak kennen dat ze heel wat series gelezen hebben kere lezers zij zullen immers maar al te vaak die lang niet allemaal op evenveel kwaliteiten meer tijd nodig hebben voor het uitvoeren van aanspraak kunnen maken als nijntje p 35 hun schriftelijke opdracht zeker als daarbij gelezen moet worden p 47 lezen is dus zijn de bovengenoemde auteurs ervan over eigenlijk verplicht al heet het recreatief maar tuigd dat je kinderen op de basisschool in aan dona weet uit ervaring dat de verplichting niet raking moet proberen te brengen met echte zwaar is als er volop keus is uit boeken en leuke kinderliteratuur eduard bol vormt hierop een activiteiten rondom de boeken uitzondering het lezen en begrijpen van een leesplezier staat ook centraal in de bijdragen literaire tekst vraagt van een kind heel wat van herman kakebeeke en jacques vriens meer reflectie dan het begrijpen van een voor voor kakebeeke is het niet zozeer belangrijk gelezen verhalende of zakelijke tekst een op wat voor manier lessen over kinderliteraire tekst vormt volgens hem een speciaal worden vorm gegeven hoewel hij zelf fieke combinatie van de verhalende tekst en de wel aan een taal leesmethode heeft meege zakelijke tekst en daarom is hij van mening werkt maar meer dat ze kinderen het gevoel dat de systematische introductie van dergelijke geven dat boeken verhalen gedichten iets teksten thuishoort in het voortgezet onderwijs voor hen kunnen betekenen dat ze er plezier p 56 aan kunnen beleven zeker zo belangrijk is het dat de kinderen er door gestimuleerd worden s m aa kontw ikke lin g zelf te gaan lezen niet alleen op school maar vooral daarbuiten om dan en ik gebruik de vanuit de verborgen plaats van het boek kun woorden van astrid lindgren het allergroot je heel wat te weten komen over de wereld ste avontuur te beleven p 21 die van jezelf en van anderen daar gaat het vriens probeert op zijn school vooral kinde natuurlijk om bij vakken als aardrijkskunde en ren die niet graag lezen toch aan het lezen te geschiedenis dat kinderliteratuur bij die vak krijgen weinig kinderen komen volgens hem ken een grote rol kan spelen tonen peter stad aan wim hofman of imme dros toe maar je houders en piet mooren aan met betrekking kunt ze wel andere boeken laten lezen geen tot de wereldoriëntatiemethode het ei van hoogtepunten uit de jeugdliteratuur maar columbus de bruin linnenbank i99t een wegbereiders belangrijk is dat plezier in lezen selectie van poezie zorgt voor een verrassende de basis kan zijn voor veel lezen en hoe meer of herkenbare kijk op een zakelijk onderwerp leeservaring kinderen opdoen hoe groter de en elk thema in de methode is voorzien van een 1992 6 moer 231 geannoteerde boekenlijst zelf typeren de teren op zijn biculturaliteit vorm kan geven auteurs de poezie en verhalen als strooigoed aan zijn eigen identiteit door te lezen kan het met daarin voor elk wat wils het gevarieerde kind dat het sluit zich af en creëert een eigen aanbod bevat opstapjes tot een persoonlijke wereld identificeert zich met personen naar smaakontwikkeling in het omgaan met fictie zijn eigen wensen zonder dat het gezien wordt non fictie of een combinatie van beide p 99 p 79 80 en hiermee zijn we weer bij de ver voordat een kind zelf kan gaan genieten van borgen plaats een boek op een verborgen plaats moet het wel boeken aangereikt hebben gekregen dat is eindtermen en toetsin g onder meer de taak van het onderwijs het be grip smaak blijft in het verhaal van stadhou

de meningen over eindtermen en toetsing ders mooren neutraal henk van doorn voor zover die gegeven worden lopen toch wel geeft er echter in spelen met liedteksten een uiteen van dona die de opname van kinder waarde oordeel aan mee hij moet niet veel literatuur in de eindtermen ziet als een erken hebben van zogenaamde kinderliederen in de ning van het belang van kinderliteratuur tot popmuzieksfeer p i ii aangezien deze lie vierboom die het cito op de loer ziet liggen deren niet bevorderlijk zijn voor de ontwikke om de eindtermen te gaan toetsen en die vindt ling van de goede smaak hij beschrijft hoe hij dat het ctz o van de kinderliteratuur moet af in de muziekles repertoire in de trant van kin blijven want met het maken van toetsen is het derzang en kinderspel kes pollmann tiggers enthousiasme voor een onderwerp nog nooit 1956 gebruikt om van te leren rijmschema groter geworden p 9o 9t wat getoetst kan ritme en om op te improviseren het omgaan worden heeft meer met het omgaan met kin met deze teksten legt volgens hem de basis derliteratuur te maken dan met inhoudelijke voor het omgaan met echte poezie p to9 kennis je kunt volgens dona bij voorbeeld wel nagaan of kinderen de weg weten in de bi h et i nterc ultu rele p erspect ie f bibliotheek wat ze lezen hoe vaak ze lezen en of ze genres kunnen onderkennen bij kinderen die nederlands als tweede taal maar al met al zijn alle auteurs het erover hebben wordt de taalvaardigheid in die tweede eens dat er op school liefhebbers van boeken taal vergroot wordt door veel lezen mits dat gevormd moeten worden kinderliteratuur is op structurele wijze gebeurt op de oscar ro al in de school aanwezig al is het maar in vele mero school in rotterdam wordt daar in ieder methoden als het gebruik van kinderlitera geval intensief aan gewerkt getuige het verhaal tuur op school niet is opgenomen in school van paul vierboom de boekpromotie staat wel werkplannen eindtermen of anderszins is vast in een zeer intercultureel perspectief aangezien gelegd wil dat geenszins zeggen dat er niets 9o procent van de kinderen van buitenlandse aan gedaan wordt integendeel zelfs zoals afkomst is sommige praktijken uitwijzen naast vergroting van de taalvaardigheid zo stellen krish sietaram en anne vermeer in zelf d e scha t o ntd ek t hun bijdrage kan via leesmateriaal maar dan geen puk en muk verhalen een correct beeld de verborgen plaats van kinderliteratuur op school van deze multiculturele samenleving gevormd gaat voor het merendeel over het belang van worden p 79 voor zover je ooit een cor lezen waarom er gelezen moet worden op rect beeld kan krijgen waarschijnlijker is het school hoe boekpromotie vorm kan krijgen zo dat kinderen die met meer culturen in aan welke functies het lezen heeft et cetera met als raking komen in sommige boeken een hou doel de algemene en literaire ontwikkeling vast kunnen vinden juist voor het kind dat van kinderen die met plezier lezers voor het opgroeit in een multiculturele samenleving leven moeten worden de bijdragen aan deze waarin de normen en waarden voor hem twee bundel tonen aan dat de verborgen plaats van slachtig van karakter kunnen zijn en kunnen kinderliteratuur al lang ontdekt is maar mis conflicteren heeft het een prive domein nodig schien moeten alleen nog meer mensen van het waarin het zijn wortels na kan gaan kan reflec belang van kinderliteratuur op school worde n 232 moer 1992 6 overtuigd of van het belang er structureel en nest of boot de ruimte kan alles zijn en de tijd toch plezierig mee om te gaan de gegeven ci lijkt er ver weg weijers i99i p 83 met

name taten uit het boek vormen hopelijk het strooi interessant is de relatie die weijers beschrijft goed dat lezers doet verlangen naar meer lek tussen ideeën uit de wetenschap en de vorm kers de lezers mogen zich tevens door dit geving daarvan in literatuur het idee van de boek aangespoord voelen zich te mengen in de verborgen plaats is bij voorbeeld in het werk discussie over kinderliteratuur school en eind van goethe sartre milne caroll en reve te termen bovendien kunnen zij zich verder ver vinden diepen in de onderwerpen door middel van de literatuurverwijzingen aan het eind van ieder bruin r de c linnenbank het ei van colum artikel bus tilburg zwijzen i99t de ontdekking van de verborgen plaats van basberg lea het kinderboek als opvoeder assen kinderliteratuur op school in realiteit en in van gorcum 1 g81 boekvorm is een aantrekkelijke steun in de kes d j pollmann p tiggers kinderzang en rug of een aansporing voor iedereen die kin kinderspel haarlem de toorts 1956 derliteratuur meer ruimte wil toebedelen dan weijers ido terug naar het behouden huis roman de overgebleven minuten van de les schrijvers en wetenschappers in de jaren vijftig en tot slot voor wie zich identificeren wil amsterdam s j n 1 99 1 dissertatie uvn met ali baba in de rijmende bewerking van wilmink willem met carl hollander als illu willem wilmink met ali baba als muis strator ali baba en de veertig rovers den haag leopold 1 983 degrot waar ali binnenging woets karen wat heb je nou aan boekenwijs daar was me toch een schittering heid over de plaats van kinderliteratuur op van zilverstaven gouden schalen school in moer z 989 6 p 238 246 saffieren parels en opalen van voorgeslacht op nageslacht in eeuwen roof bijeengebracht hij pakte in wat hij kon dragen maar kijk de deur was dichtgeslagen het was maatgoed dat hij de lis t van s e sam open u 11 0g wist zijn ezel laadde hij vol zakken die hij verstopte onder takken zo reed hij dan zijn steegje in nog rijker dan de koningin wilmink strofe 5 6 een list hebben we gelukkig niet nodig om van de rijkdom van kinderliteratuur te genie ten maar wel iemand die zich het sesam open u herinnert en het van schrijvers gestolen goed doorgeeft aan opgroeiende lezers noot en literatuu r aan de ideeën van langeveld heeft weijets t99i recentelijk aandacht gewijd voor lan geveld schrijft hij bevindt de verborgen plaats zich weliswaar binnen de vertrouw de alledaagse sfeer van het eigen huis maar onttrekt zich daar tegelijkertijd aan het kind kan de verborgen plaats tot hol maken of tot 1992 6 moer 233